

MINISTERSTVO FINANCÍ

**CESTOVNÍ MAPA PŘIJETÍ EURA V POLSKU
INFORMAČNÍ MATERIÁL**

Varšava, říjen 2008

Účelem tohoto dokumentu je stanovit pořadí nezbytných opatření v rámci průběhu příprav na přijetí evropské měny v Polské republice společně a určit instituce, jež se tohoto procesu budou účastnit. Předkládá rozpis plnění nejdůležitějších úkolů – zejména technického charakteru – v rámci po sobě následujících etap příprav, čímž představuje jakousi „cestovní mapu“ k dosažení plného členství v eurozóně ze strany Polska. Konečné lhůty pro splnění jednotlivých úkolů se budou odvíjet od rozhodnutí, jež budou v průběhu tohoto procesu učiněna.

Úkoly a harmonogram jejich plnění, prezentovány v tomto dokumentu, byly předběžně konzultovány s pracovní skupinou sestavenou Guvernérem Polské národní banky.

Den 1. května byl pro Polsko završením dlouholetého procesu hospodářské a politické integrace se strukturami Evropské unie. Datum přistoupení do Evropské unie znamenalo také novou etapu v usilování naší země o získání plnohodnotného členství v Hospodářské a měnové unii, tedy o nahrazení zlatého společnou evropskou měnou – eurem. Vstup do integrované měnové oblasti, jakou je eurozóna, se stal strategickým cílem polské hospodářské politiky, jež se zaměřuje na dosažení trvalého a vyrovnaného hospodářského růstu a zmenšení rozdílů v úrovni hospodářské vyspělosti mezi Polskem a ostatními členy Unie.

S ohledem na výhody vyplývající z účasti v jednotné měnové oblasti a souvisejících s odstraněním kurzového rizika, snížením transakčních nákladů a rozvojem zahraničního obchodu je přijetí eura ve strategickém zájmu naší země. Přispěje to zároveň ke zvýšení přílivu přímých investic a snadnějšímu přístupu polských firem k hlubokému kapitálovému trhu Společenství. Vstupem do eurozóny se Polsko také ještě plněji zapojí do hospodářských a rozhodovacích struktur Evropské unie.

Záměrem Vlády Polské republiky je, aby Polsko splnilo měnová konvergenční kritéria v roce 2011. Díky tomu bude možné – poté, co Evropská komise vydá pozitivní posudek ohledně vstupu Polska do eurozóny a Rada ECOFIN zruší výjimku – aby naše země přijala společnou evropskou měnu k datu 1. ledna r. 2012 a završila takto proces integrace s Hospodářskou a měnovou unií.

Aby bylo možné přijmout společnou evropskou měnu, musí Polsko, v souladu se Smlouvou o založení Evropského společenství, splnit měnová konvergenční kritéria a jiné formální podmínky. Konvergenční kritéria (tzv. Maastrichtská kritéria) byla formulována za účelem zajištění podmínek pro stabilní a neinflační hospodářský růst zemí eurozóny. Jejich splnění bude dokladem toho, že polská ekonomika je natolik vyzrálá, aby se mohla začlenit do evropské oblasti jednotné měny.

Měnová konvergenční kritéria zahrnují inflační kritérium, kritérium měnového kurzu, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb a kritérium fiskální situace (podrobný popis kritérií je obsažen v Příloze).

Polsko v současnosti splňuje tři ze čtyř měnových konvergenčních kritérií. Dvanáctiměsíční průměrná inflace HICP – využívaná k hodnocení cenové stability – nepřesahuje v Polsku referenční hodnotu. Stejně tak i průměrné roční výnosy z polských 10-letých státních dluhopisů se pohybují pod úrovní hodnoty, jíž je vymezena referenční úroveň pro kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. V souvislosti s rozhodnutím Rady ECOFIN ukončit s Polskem proceduru při nadměrném schodku, splňuje Polsko od 8. července 2008 také fiskální kritérium. Nejsou nicméně splněny podmínky stanovené kritériem stability měnového kurzu, jelikož zlatý není začleněn do Evropského mechanismu měnových kurzů (ERM II). Polsko také nesplňuje všechny požadavky v oblasti zajištění kompatibility vnitrostátních legislativ členských zemí, na něž se vztahuje výjimka z čl. 108 a 109 Smlouvy o založení Evropského společenství a Statut Evropského systému centrálních bank (ESCB) a Evropské centrální banky (ECB).

Splněním programu fiskální konsolidace obsaženého v Aktualizaci konvergenčního programu z března 2008 a implementovaného do projektu zákona o rozpočtu na r. 2009 a dále ukončením s Polskem procedury při nadměrném schodku bude umožněno trvalé plnění fiskálního konvergenčního kritéria ve výše naznačeném výhledu na rok 2011. Zároveň se předpokládá, že mezitím bude Polsko i nadále splňovat kritéria cenové stability a dlouhodobých úrokových sazeb. Měla by se také snižovat kurzová volatilita zlotého vůči euru, díky čemuž bude možno po začlenění polské měny do mechanismu ERM II splnit požadavky stanovené kurzovým konvergenčním kritériem. Začlenění do systému ERM II bude spojeno s nutností stanovit hladinu centrální parity zlotého vůči euru a šířku pásma přípustných odchylek tržního kurzu od centrální parity.

Splnění měnových konvergenčních kritérií bude podpořeno přizpůsobením strategie měnové politiky, ohlášeným Výborem pro měnovou politiku v „Předpokladech měnové politiky na rok 2009“, jež bude provedeno v případě závazného rozhodnutí o datu plánovaného přistoupení Polska do eurozóny a s ním spojeného přistoupení do ERM II.

Přijetí eura v Polsku bude spojeno s nutností provést řadu změn ve vnitrostátní legislativě, jejichž účelem bude na jedné straně zajištění souladu vnitrostátních předpisů s ustanoveními Smlouvy o založení Evropského společenství a Statutem ESBC a ECB (legislativní konvergenční kritérium), na druhé straně vytvoření právního rámce pro proces nahrazení zlotého eurem.

Nahrazení zlotého evropskou měnou bude kromě legislativních změn vyžadovat řadu příprav technického a organizačního charakteru, týkajících se mezi jinými výměny hotovosti, konverze finančních a administrativních systémů a monitorování procesu přepočítávání cen. Důležitou složkou procesu příprav bude také vypracování a uskutečnění informační kampaně týkající se zavedení eura, se zvláštním zřetelem na tzv. citlivé skupiny, pro něž může adaptace na nový platební prostředek představovat problém. Nezbytná opatření v těchto oblastech budou podrobně popsána v Národním plánu zavedení eura, který vypracuje Vláda společně s Polskou národní bankou za účasti partnerů z řad veřejnosti. Zkušenosti ostatních zemí naznačují, že s postupem prací na jednotlivých etapách příprav Polska na zavedení eura se může objevit nutnost tento plán modifikovat.

S ohledem na výše zmíněné faktory, za předpokladu zavedení eura do oběhu s využitím scénáře „big bang“ a s přihlédnutím k dosavadní praxi byl proces příprav na přijetí eura v Polsku rozdělen do čtyř hlavních etap:

- I. etapa – před začleněním zlotého do ERM II;
- II. etapa – od okamžiku začlenění zlotého do ERM II do rozhodnutí Rady ECOFIN o zrušení výjimky;
- III. etapa – od rozhodnutí Rady ECOFIN o zrušení výjimky do okamžiku vstupu do eurozóny;
- IV. etapa – zavedení eura do oběhu a stažení zlotého z oběhu.

Nejdůležitější úkony v rámci těchto etap a harmonogram jejich plnění jsou shrnuty do následujících tabulek:

I. etapa – před začleněním zlatého do ERM II

říjen – prosinec 2008	přípravné práce MF a PNB pro jednání týkající se začlenění zlatého do ERM II
listopad 2008	jmenování Zmocněnce Vlády pro koordinaci příprav na zavedení eura a meziinstitucionálních pracovních skupin
listopad – prosinec 2008	Analytické práce pracovních skupin: aspekty makroekonomické, legislativní (včetně otázky změny Ústavy PR), technické, procedurální, týkající se komunikace se společností apod.
listopad 2008	aktualizace polského Konvergenčního programu
prosinec 2008	zveřejnění Zprávy PNB týkající se plnohodnotného členství Polska v HMU
I. čtvrtletí 2009	vypracování Národního plánu zavedení eura (na základě analytických prací pracovních skupin) a jmenování Národní koordinační komise pro záležitosti týkající se eura
I. čtvrtletí 2009	zahájení procedury změny Ústavy PR ¹
konec I. čtvrtletí 2009	podpis Dohody o partnerství s Evropskou komisí
I. polovina 2009	jednání MF a PNB s institucemi EU ve věci začlenění zlatého do ERM II ²

II. etapa – od okamžiku začlenění zlatého do ERM II do rozhodnutí Rady ECOFIN o zrušení výjimky

I. polovina 2009	začlenění zlatého do mechanismu měnových kurzů ERM II
I. polovina 2009	volba scénáře způsobu zavedení eura do oběhu
I. polovina 2009	zahájení informační kampaně týkající se eura (vedené s podporou Evropské komise a ECB)
II. polovina 2009	rozhodnutí o vzoru polské národní strany eurových mincí
II. polovina 2010	příprava návrhů legislativních aktů týkajících se zavedení eura (včetně tzv. rámcového zákona – <i>umbrella law</i>)
IV. čtvrtletí 2010	dohoda s maloobchodním a bankovním sektorem o nevyužívání zavedení eura k nekalým cenovým praktikám (tzv. etický kodex)
prosinec 2010	aktualizace Národního plánu zavedení eura
prosinec 2010 / leden 2011	Polsko se obrátí na Evropskou komisi a ECB s žádostí o

¹ Změna Ústavy PR není na této etapě formální podmínkou přistoupení k ERM II, je však nutná z důvodu minimalizace rizika nesplnění kritéria kurzové stability.

² O přijetí měny dané země do mechanismu ERM II rozhodují ministři financí zemí eurozóny, ECB, ministři financí a guvernéri centrálních bank zemí, které jsou členy mechanismu ERM II. Samotnému rozhodnutí (v podobě Výboru ERM II nebo Zasedání ve věci ERM II) přitom předchází konzultace, v nichž hlavní roli hraje Evropská komise a ECB. Z polské strany se procesu vyjednávání ve věci vstupu do ERM II účastní představitelé MF a PNB.

	vypracování konvergenčních zpráv mimo řádný termín
březen 2011	fiskální oznámení???
květen 2011	konvergenční zprávy vypracované Evropskou komisí a ECB
květen – červen 2011	procedury hodnocení Polska v různých institucích EU
polovina 2011	rozhodnutí Rady ECOFIN o zrušení výjimky pro Polsko
polovina 2011	rozhodnutí Rady ECOFIN ve věci stanovení neodvolatelného přepočítacího koeficientu mezi zlotým a eurem (<i>irrevocable conversion rate</i>)

III. etapa – po rozhodnutí Rady ECOFIN o zrušení výjimky do okamžiku vstupu do eurozóny

do konce 2011	výroba eurových mincí s polskou národní stranou
neodkladně po určení měnového kurzu EUR/PLN	zahájení povinného období dvojího uvádění cen v zlotých a eurech (<i>dual display of prices</i>) a monitorování cenových praktik v maloobchodním, bankovním atd. sektoru
III. čtvrtletí 2011	aktualizace Národního plánu zavedení eura
září – prosinec 2011	předzásobení bank eurovými bankovkami a eurovými mincemi (tzv. primární předzásobení – <i>frontloading</i>)
září – prosinec 2011	předzásobení maloobchodního sektoru eurovými bankovkami a eurovými mincemi (tzv. druhotné předzásobení – <i>sub-frontloading</i>)
prosinec 2011	prodej tzv. startovacích sad (<i>starter kits</i>) malým firmám a minisad (<i>minikits</i>) občanům PR
prosinec 2011	příprava bankomatů a platebních terminálů na přechod na euro
IV. čtvrtletí 2011	poslední etapa přechodu informačních, účetních atd. systémů na euro
IV. čtvrtletí 2011	velmi intenzivní informační kampaň v médiích týkající se praktických aspektů nahrazení zlotého eurem

IV. etapa – zavedení eura do oběhu a stažení z oběhu zlotého

1. ledna 2012	vstup Polska do eurozóny
1. ledna 2012	zavedení do oběhu eurových bankovek a eurových mincí
bude dohodnuto	období duálního oběhu zlotého a eura (<i>dual circulation period</i>)
po období dvojího oběhu	zlotý ztrácí status zákonného platidla (jediným zákonným platidlem v Polsku je euro)
I. čtvrtletí 2012	velmi intenzivní informační kampaň v médiích týkající se praktických aspektů nahrazení zlotého eurem
bude dohodnuto	bezplatná výměna v bankách bankovek a mincí PLN na eura
6 měsíců po zavedení eura	povinné období dvojího uvádění cen v zlotých a eurech
od 6 do 12 měsíců po zavedení eura – bude	doporučené (nepovinné) období dvojího uvádění cen v zlotých a eurech

dohodnuto	
bude dohodnuto	období bezplatné výměny mincí PLN na eura (v PNB)
bude dohodnuto	období bezplatné výměny bankovek PLN na eura (v PNB)

V plnění výše uvedeného harmonogramu budou mít klíčovou roli rozhodnutí v následujících otázkách:

- změna Ústavy PR, která při vstupu do ERM II není formální podmínkou, je však nutná z důvodu minimalizace rizika nesplnění kritéria kurzové stability;
- volby scénáře způsobu zavedení do oběhu mincí a bankovek, od něhož se bude odvíjet zejména konečná podoba III. a IV. etapy.

Příloha

KONVERGENČNÍ KRITÉRIA – POPIS

V souladu s čl. 104 a 121 Smlouvy o založení Evropského společenství (TWE), Protokolem o konvergenčních kritériích k čl. 121 TWE a Protokolem o postupu při nadměrném schodku, hodnocení ze strany Evropské komise (EK) a Evropské centrální banky (ECB) týkající se dosažení ze strany členské země vysokého stupně měnové konvergence je prováděno na základě kritérií týkajících se: stability cenové hladiny, stability měnového kurzu, úrovně dlouhodobých úrokových sazeb a fiskální situace. Ověřuje se také soulad vnitrostátní legislativy s legislativou společenství.

Inflační kritérium nařizuje, že 12ti měsíční průměr roční míry inflace v dané zemi nesmí překročit o více než 1,5 procentního bodu 12ti měsíční průměr roční míry inflace ve třech členských zemích s nejstabilnějšími cenami. V hodnocení splnění inflačního kritéria se využívá průměrné roční míry inflace vypočtené s využitím harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP).

Kritérium směnného kurzu stanovuje, že po dobu minimálně 2 let (před hodnocením země pro členství v eurozóně) se fluktuace kurzu národní měny vůči euru musí pohybovat v normálním fluktuačním rozpětí kolem centrálního kurzu. Kurz národní měny nesmí být po dobu těchto dvou let vystavován tlakům a nesmí také – z vlastního podnětu dané země – být devalvován vůči měně jiné členské země. V usnesení Evropské rady z 16. června 1997 o zavedení Evropského mechanismu směnných kurzů (ERM II) ve třetí etapě Hospodářské a měnové unie je zdůrazněno, že od členských zemí, na něž se vztahuje výjimka, se očekává jejich připojení k mechanismu směnných kurzů. Splnění kurzového kritéria bude tedy spojeno s nutným začleněním zlotého do ERM II.

V rámci hodnocení stability měnového kurzu je prováděna analýza, zda v referenčním období docházelo na trhu národní měny k silným tlakům, o nichž mohou svědčit následující faktory: délka a proměnlivost odchylek tržního kurzu od parity a způsoby, jimiž na ně reagovala hospodářská politika země, se zvláštním přihlédnutím k intervencím na měnovém trhu a/nebo změnám v krátkodobých úrokových sazbách.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb stanoví, že po dobu jednoho roku předcházejícího okamžik hodnocení splnění kritéria nesmí být průměrná dlouhodobá úroková sazba vyšší o více než 2 procentní body, než je průměr analogických úrokových sazeb ve třech zemích Evropské unie s nejstabilnějšími cenami. V souladu s ustanoveními TWE se hodnocení konvergence dlouhodobé nominální úrokové sazby provádí na základě ziskovosti dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů se splatností přibližně deset let, pro něž je trh dostatečně likviditní.

Kritérium fiskální situace stanovuje, že v okamžiku hodnocení nesmí být vůči členské zemi uplatňován postup při nadměrném schodku ve smyslu čl. 104 TWE. Analýza fiskální situace v dané zemi se zaměřuje na zjištění následujících skutečností:

- zda skutečný či plánovaný schodek sektoru vládních a samosprávních institucí v poměru k HDP přesahuje referenční hodnotu. Pokud ano, pak: 1) zda se tento poměr významně a trvale snižoval a přiblížil se referenční hodnotě nebo 2) zda překročení referenční hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a zmíněný poměr zároveň zůstává blízko k referenční hodnotě;
- zda poměr dluhu sektoru vládních a samosprávních institucí k HDP přesahuje referenční hodnotu. Pokud ano, pak zda se tento poměr dostatečně rychle snižuje a uspokojivým tempem se blíží k referenční hodnotě.

Protokol o postupu při nadměrném schodku určuje maximální přípustnou hladinu schodku a dluhu sektoru vládních a samosprávních institucí, vypočtenou podle pravidel Evropského systému národních a regionálních účtů 1995. Referenční hodnota pro schodek byla stanovena na 3% HDP, pro dluh na úroveň 60% HDP dané země.

Je třeba poznamenat, že v hodnocení plnění výše zmíněných konvergenčních kritérií členskou zemí přihlíží ECB a Evropská komise nejen k stávající hladině analyzovaných ukazatelů, nýbrž také k udržitelnosti dosažené úrovně konvergence. Je také zdůrazňováno, že konvergenční kritéria tvoří koherentní celek a musí být splněna všechna, přičemž žádné z nich není považováno za nadřazené. V procesu interpretace a aplikace ustanovení smlouvy, jež se týkají konvergenčních kritérií, je velký význam přikládán také uplatňování pravidla stejného přístupu k zemím, které již jsou členy eurozóny, a zemím, které k členství v oblasti společné měny aspirují.

Kritérium souladu legislativy se týká souladu vnitrostátní legislativy s ustanoveními Smlouvy o založení Evropského společenství a Statutem Evropského systému centrálních bank a ECB, a to zejména v oblasti:

- institucionální, finanční a personální nezávislosti centrální banky (čl. 108 TWE);
- koherence cílů centrální banky a cílů vyjádřených v čl. 105(1) TWE a čl. 2 statutu ESBC a ECB;
- souladu vnitrostátní legislativy, včetně předpisů týkajících se centrální banky, s TWE a statutem Evropského systému centrálních bank (čl. 109 TWE).